Eduskunnan hallintovaliokunta
hav@eduskunta.fi

Lausunto 8.4.2021
Päivi Rahkonen, Hollolan kunnanjohtaja

HE 242/2020 vp Hallituksen esitys eduskuntalle laeiksi kuntalain ja varainsiirtoverolain 4 §:n muuttamisesta

Hollolan kunnanhallitus on antanut lausuntonsa esillä olevista lakimuutoksista kokouksessaan 26.10.2021 § 205.

Kunnanhallituksen lausunto kohdentui seuraaviin kuntalain muutoksiin: *42 § Johtajasopimus*, *58 § Kuntayhtymän toimielimet*, *90 § Hallintosääntö*, *99 § Sähköinen kokous*, *62a § Kuntayhtymien yhdistyminen*, *62b § Kuntayhtymän jakautuminen, 110 § Talousarvio ja –suunnitelma,118 § Erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettely*, *119 § Arviointimenettely kuntayhtymässä.*

Kuntalain muutosesityksiä on kunnanhallituksen asian käsittelyssä pidetty lähtökohtaisesti tarkoituksenmukaisina, perusteltuina ja kannatettavina.

Vallitsevassa tilanteessa (Covid-19) on sähköisten kokousjärjestelyjen 62 a §:n kirjausta pidetty erityisen kannatettavana ja toivottavana.

Hallituksen esitys on pääosin linjassa Hollolan kunnanhallituksen lausunnon kanssa. §:n 118 ja §:n 119 osalta kunnanhallituksen lausuntoon sisältyy HE laajempia näkökohtia/esityksiä.

Arviointimenettely ja erityinen selvitys, 118 §

Kohdan ”erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettely” (118 §) kunnanhallitus piti ehdotettuja muutoksia kannatettavina ja tarkoituksenmukaisina, mutta totesi, että lain valmistelussa on kuitenkin syytä huomioida, että uudeksi käytännöksi ei tule erityisen selvityksen aloittaminen automaattisesti ilman uutta arviointimenettelyä, mikäli kunta ei ole onnistunut toimenpideohjelmaa täydellisesti toteuttamaan.

Kunnanhallitus totesi, että uuden arviointimenettelyn käynnistämättä jättämiselle on oltava selkeät kriteerit, joiden perusteella uuden arviointimenettelyn tarpeellisuus tai tarpeettomuus todetaan. Kokonaisarviossa on huomioitava kunnan jo tekemät päätökset ja sopeuttamistoimet, arvioida niiden vaikutukset sekä huolellisesti arvioida kunnan mahdollisuudet selviytyä tilanteesta omilla päätöksillä. Lakiin ehdotettuja muutoksia on syytä tarkentaa siltä osin, missä tilanteissa erityinen selvitys voidaan käynnistää ilman uutta arviointimenettelyä.

Hallituksen esitys sisältää selkeät kriteerit arviointimenettelyn tarpeellisuudesta (Ratkaisu erityisen selvityksen tarpeellisuudesta voidaan tehdä myös uutta arviointimenettelyä käynnistämättä, jos toimenpiteet eivät ole toteutuneet ja 2 tai 3 momentissa säädetyt edellytykset täyttyvät), mutta ei sisällä kriteerejä arviointimenettelyn käynnistämättä jättämiselle. Tällainen kriteeri olisi esim. merkittävät kirjanpidolliset arvonalennukset eli alaskirjaukset rakennusten purkujen yhteydessä, koska purkaminen liittyy lähes poikkeuksetta joko kiinteistön vakaviin sisäilmaongelmiin tai suuriin korjausriskeihin tai tilatarpeen merkittävään vähenemiseen.

Talousarvio ja -suunnitelma, 110 §

Kohdan 110 § Talousarvio ja -suunnitelma osalta kunnanhallitus piti hyvänä, että lakia selkeytetään alijäämän kattamisvelvoitteiden sekä taseeseen kertyneen ylijäämän suhteen talousarvion ja -suunnitelman osalta.

Samalla kunnanhallitus halusi lisäyksen ”Kuntarakennelaissa tarkoitetun uuden kunnan alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa kuntajaon muutoksen voimaantulosta.” osalta toistaa jo kuntarakennelain muutosesityksestä antamansa lausuman: Mikäli kuntaliitoksia halutaan tosiasiallisesti edistää kuntaliitoksessa liittyvän kunnan taseeseen kertynyt alijäämä ja keskiarvon ylittävä lainamäärä (e/as) tulisi korvata valtion avustuksena vastaanottavalle kunnalle automaattisesti, jotta vastaanottavan kunnan asukkaille ei vieritetä vastuita veloista ja taloudellisista rasitteista, joista he eivät ole oman itsehallintonsa puitteissa olleet päättämässä. Tämän tulisi olla lähtökohtana myös valtioneuvoston päättämissä kuntaliitoksissa.

Samalla kunnanhallitus katsoi, että ehdotettu neljän vuoden alijäämän kattamisvelvoite kuntajaon muutoksen voimaantulosta on uudessa kuntarakennetilanteessa haasteellinen ja siten määräajan pitäisi olla seitsemän vuotta. Seitsemän vuotta vastaa hyvinvointialueille suunnitelmissa olevaa ns. siirtymä- ja sopeutusaikaa ja olisi sen kanssa synkronissa.

Lisäksi kuulemisen yhteydessä halutaan nostaa esille seuraavaa:

Kuntatalousohjelma, 12 §

Kuntatalousohjelmassa arvioitaisiin voimassa olevien säännösten edellyttämällä tavalla rahoitusperiaatteen toteutumista kuntien tehtävissä. Kuntatalouden näkökulmasta keskeiset ministeriöt osallistuisivat ohjelman valmisteluun.

Kuntatalousohjelmaa koskeva kuntalain kirjaus korostuu tilanteessa, missä kuntien velvoitteet ja tehtävät suhteessa kuntien rahoitusasemaan ovat erityisesti vuoden 2019 tilinpäätösten valossa vahvasti epätasapainossa. Lakikohtaan tulisi arvioinnin lisäksi kirjata vaatimus johtopäätelmistä sekä valtion vastuu lisärahoituksesta tilanteessa, missä valtion rahoitusta suhteessa kuntien tehtäviin ei voida pitää riittävänä.

HOLLOLAN KUNTA